

Вікторія ЛУЧКЕВИЧ,

orcid.org/0000-0002-3363-7791

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри французької та іспанської філології

Львівського національного університету імені Івана Франка

(Львів, Україна) *luch.vik11@gmail.com*

ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ

У статті розглянуто інноваційний підхід до викладання іноземних мов – метод дизайн-мислення, який виходить за рамки традиційного навчання іноземної мови, роблячи акцент на емпатії, креативності та розвитку критичного мислення студентів. Установлено, що, інтегруючи принципи дизайн-мислення у навчальний процес, вчителі можуть створювати динамічні та орієнтовані на студента навчальні завдання, які сприяють глибшому розумінню мови та культури загалом.

Автор проводить аналіз дизайн-мислення, як нового підходу до навчання, виокремлюючи такі етапи, як: співпереживання, визначення, створення ідей, прототипування та тестування. На всіх цих етапах використовуватися завдання, які націлені на розвиток комунікативних навичок студентів. Підкреслено, що застосування дизайн-мислення у процесі навчання вимагає урахування потреб та стилів навчання студентів, пристосування методів навчання до індивідуальних особливостей, при цьому концентруючи увагу на використанні іноземної мови у реальних умовах. У статті зазначено, що метод дизайн-мислення сприяє заохоченню студентів до активної участі в інтерактивних і спільних проєктах, які імітують автентичні ситуації спілкування. Це не тільки зміцнює їхні лінгвістичні навички, але й розвиває здатність адаптувати використання мови у різних контекстах. Проєкти та завдання повинні бути розроблені таким чином, щоб відобразити складність спілкування в реальному житті, сприяючи критичному мисленню та вирішенню проблем як невід'ємних компонентів вивчення мови.

З'ясовано, що в на сучасному етапі відбувається швидка інтеграція ідей, інтеграція дизайн-мислення у мовну освіту, оскільки за його допомогою студенти досить легко оволодівають лінгвістичними інструментами для ефективного спілкування, а також покращують свої навички співпраці з іншими, уміння дослухатися до інших, відстоювати свою точку зору. Розвиваючи креативність та критичне мислення студентів, дизайн-мислення стає важливим методом для розвитку комунікативних навичок студентів, які дозволяють студентам легко спілкуватися у різному мовному та культурному середовищі.

Ключові слова: дизайн-мислення, методи, підхід, комунікативні навички, іноземна мова, співпраця.

Viktoriia LUCHKEVYCH,

orcid.org/0000-0002-3363-7791

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department of French and Spanish Philology

Ivan Franko National University of Lviv

(Lviv, Ukraine) *luch.vik11@gmail.com*

DESIGN THINKING IN THE FORMATION OF STUDENTS' FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE

Design thinking in teaching foreign languages represents a transformative approach that goes beyond traditional language instruction, emphasizing empathy, creativity, and problem-solving. By integrating the principles of design thinking, teachers can create dynamic and student-centric learning experiences that foster a deeper understanding of language and culture.

In the article design thinking is considered as a powerful methodology that proves invaluable in the development of communicative skills in foreign language learning. Unlike traditional language instruction, design thinking places a strong emphasis on empathy, iteration, and problem-solving approach that significantly enhances language learners' ability to communicate effectively.

The author underlines that the design thinking process, involving empathizing, defining, ideating, prototyping, and testing, is particularly well-suited for communicative skill development. Teachers adopting this approach recognize the diverse needs and learning styles of students, tailoring instructional methods to individual preferences while maintaining a focus on real-world applications of language. Through design thinking, language teachers encourage students to engage in interactive and collaborative activities that simulate authentic communication scenarios. This not only reinforces

linguistic skills but also cultivates the ability to adapt language use in various contexts. Projects and activities are designed to mirror the complexity of real-life communication, promoting critical thinking and problem-solving as integral components of language learning.

It was found out that in a rapidly evolving global landscape, the integration of design thinking in language education not only equips students with the linguistic tools for effective communication but also instills adaptability and resilience. By embracing creativity and innovation, design thinking becomes a catalyst for developing communicative skills that are not only linguistically proficient but also culturally sensitive and contextually aware. This approach positions learners to thrive in diverse linguistic and cultural setting.

Key words: *design thinking, methods, approach, communicative skills, foreign language, collaborative activities.*

Постановка проблеми. Сучасні реалії демонструють значний інтерес як держави і суспільства, так і науковців й педагогів до пошуку ефективних шляхів вивчення іноземної мови на всіх освітніх ланках. Одним із ключових елементів у процесі вивчення іноземних мов у сучасні школі вважається формування комунікативної компетенції здобувачів освіти, адже « комунікативна спрямованість навчально-виховного процесу зумовлює розвиток мотиваційної, навчально-інформаційної, соціальної й професійної сфер студентів. Саме під час мовленнєвого акту розвивається здатність людини до інтеграції й адаптації у відповідних суспільних та мовно-культурних реаліях» (Лучкевич, 2013: 384).

Цілком очевидно, що вивчення іноземної мови – завдання, яке вимагає не тільки грамотності, але й креативності та інноваційного мислення. Один із сучасних підходів, який знаходить широке застосування в різних сферах життя, включаючи освіту, – це метод дизайн-мислення. Використовуючи цей підхід при вивченні іноземної мови, студенти не лише покращують свої лінгвістичні навички, але й розвивають креативне мислення.

Варто наголосити, що комунікативний підхід до вивчення іноземних мов у вищому навчальному закладі характеризується підбором таких завдань, які спрямовані на розв'язання дискусії, аргументування власної позиції, застосування оригінальних ідей для досягнення фінальних цілей. Задля цього використовують різні форми й методи навчання, які розвивають креативність та критичне мислення студентів. До таких відносяться дидактичні ігри, мозковий штурм, проєктна діяльність, стимуляційні ситуації тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти формування комунікативної компетенції є досить широко висвітленим у дослідженнях як українських, так і зарубіжних науковців. Зокрема особливості розвитку комунікативної компетенції у системі підготовки майбутніх фахівців-філологів представлено у роботах О. Бігич, О. Зимовець, І. Мороз, І. Малицької, О. Овчарук та ін. Детальному вивченню застосу-

вання нових методів, прийомів, технік навчання присвячено праці К. Галицина, Л. Дідух (Дідух, 2013), І. Кучми, О. Науменко, Н. Сасенко, Г. Федорук. Теоретичні основи формування комунікативної компетенції, розкриваються у дослідженнях З. Бакум, О. Коваленко, О. Семенов, Л. Сохань, І. Табачек та ін.

Значно менше публікацій присвячено новим методам навчання, які сприяють розвитку комунікативної компетенції крізь призму формування м'яких навичок (soft skills), креативного мислення, постійній взаємодії усіх учасників навчального процесу. У розрізі цієї проблеми зазначимо, що дизайн-мислення є оригінальною стратегією вирішення проблем, яка базується на підходах дизайну та спрямована на забезпечення інноваційних та творчих рішень. Окремі аспекти цієї проблеми знайшли своє відображення у працях В. Бойченко (Бойченко, 2017), Г. Драйден, Д. Келлі, В. Лучкевич (Лучкевич, 2023), Л. Полтавської (Полтавська, 2022), О. Сerrat (Serrat, 2010).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Варто відзначити, що окреслені вище дослідження охоплюють широкий спектр проблеми формування іншомовної комунікативної компетенції здобувачів вищої освіти. Проте окремі аспекти залишаються менш висвітленими з огляду постійного розвитку педагогічної науки та пошуку ефективних різнопланових шляхів розвитку комунікативних навичок серед студентської молоді. До останніх відносимо застосування методу дизайн-мислення під час навчання іноземної мови у закладах вищої освіти.

Мета статті – проаналізувати особливості формування іншомовної комунікативної компетенції здобувачів вищої освіти крізь призму дизайн-мислення як ефективного методу, що сприяє підвищенню мотивації та креативності студентів, їхній співпраці та взаємодії.

Виклад основного матеріалу. У формуванні ключових компетенцій особистості важлива роль відводиться комунікативній компетенції, яка розглядається як здатність людини діяти в конкретній життєвій ситуації, налагоджувати відносини з іншими людьми, а також отримувати, використо-

увати, зберігати і передавати інформацію іншим особам та долучати їх до оволодіння іншомовними національно-культурними ознаками і дискурсом. З точки зору методики навчання іноземних мов, комунікативна компетенція складається з кількох ключових компонентів: лінгвістичного (мовного), соціолінгвістичного (уміння використовувати мовний матеріал відповідно до контексту), соціокультурного (уміння користуватися знаннями з історії, культури країни, мова якої вивчається), дискурсивного (уміння підтримати розмову, вислухати співрозмовника, враховувати його точку зору, правильно вибудувати структуру власного мовлення). Відтак, очевидним є той факт, що рівень володіння мовою визначається не тільки теоретичними знаннями про мову, її граматичну будову, правилами правопису та орфографії, але й практичними навичками, які знаходять своє яскраве відображення у творчій та дослідницькій роботі студентів.

Слід зауважити, що іншомовна комунікативна компетенція формується відповідно до засвоєних загальних та предметних навчальних умінь та навичок, а також до способів діяльності. На основі цього зауваження, виокремлюємо чотири рівні комунікативної компетенції, що характеризуються відповідними критеріями, що представлено на *рис. 1*.

Як видно, найвищим рівнем комунікативної компетенції є творча самореалізація особистості в іншомовному комунікативному середовищі. Відповідно до цього, слід зазначити, що дизайн-мислення сприяє розвитку творчого мислення студентів. Вони навчаються застосовувати свої мовні знання в творчий спосіб, що робить процес вивчення цікавішим і захопливим. Водночас дизайн-мислення допомагає студентам думати нестандартно, шукати нові рішення та виходити за межі традиційних підходів до комунікації.

Дизайн-мислення освіти базується на принципах та підходах дизайну для розв'язання проблем

і поліпшення навчального процесу. Як зауважує В. Лучкевич, «дизайн-мислення являє собою креативний процес, що базується на активному спостереженні за ситуацією, уявленні, аналізі та відкритті нових шляхів вирішення окремих навчальних завдань та знаходженні креативних способів її покращення» (Лучкевич, 2023: 262).

Цей підхід акцентує увагу на креативності, співпраці та врахуванні потреб усіх учасників навчального процесу. Він включає в себе ряд етапів, які дозволяють розробляти і впроваджувати інноваційні підходи у навчання іноземних мов, зокрема й формуванні іншомовної комунікативної компетенції студентів. Поміж цих етапів необхідно виділити: розуміння, спостереження, точка зору, прототипування та тестування (Ben Youssef, Dahmani, 2018; Sarrat, 2010; Le Design Thinking, 2015).

Етап розуміння – це важливий етап у визначенні мети і навчальних цілей, що стає основою для подальших етапів. У контексті навчання на цьому етапі можна окреслити конкретні завдання для реалізації фінального проекту.

Етап спостереження базується на дослідженні і спостереженні конкретної ситуації, аналізі інформації, поданих даних тощо. Зокрема студенти мають змогу зосередитися на вивченні особливостей мови у реальних життєвих сценаріях, аналізуючи взаємодію носіїв мови. Це може включати у себе вивчення інтернет-ресурсів, участь у спільнотах для вивчення мови та розуміння культурних відмінностей.

Точка зору. Використання мови у реальних ситуаціях. Цей етап характеризується активним використанням мовних навичок у реальних життєвих ситуаціях. Це може бути рольова гра, імітація подій або навіть спільний проект з носієм мови. Викладачеві слід скеровувати студентів до використання творчого підходу до вивчення фраз та виразів, які допоможуть їм у реальних обставинах.

Рис. 1. Рівні комунікативної компетенції

Етап прототипування – етап створення творчих проектів. Роль викладача на цьому етапі полягає у підтримці студентів щодо розробки власних проектів іноземною мовою. Серед останніх слів назвати створення блогу, відео, аудіо-подкастів чи навіть художніх творів.

Етап тестування передбачає застосування мови у реальному житті, активній взаємодії з оточенням, використовуючи отримані знання та навички. Це може включати у себе спілкування з іншими студентами, носіями мови, участь у мовних заходах та ін. Отримавши відгуки своєї роботи, вони можуть удосконалити свій проект, удосконалюючи при цьому свої мовні навички.

Цілком очевидно, що метод дизайн-мислення має у своїй основі в активному залученні усіх учасників навчання до проектної діяльності. Вона ж, своєю чергою, сприяє розвитку ініціативи, самостійності, організаторських здібностей, стимулює процес саморозвитку студентів.

Окрім того, реалізація проектів на заняття з іноземної мови у закладах вищої освіти сприяє формуванню у студентів здатності самостійно визначати мету діяльності, раціонально організувати свою навчальну роботу, самостійно знаходити потрібну інформацію, добирати доцільні способи для розв'язання поставлених цілей, виконувати в певній послідовності розумові, практичні дії, операції, мати уміння і навички самоконтролю й самоорганізації. Участь в проектній діяльності передбачає розподіл ролей та завдань серед команди, що розвиває навички співпраці (Ben Youssef, Dahmani 2018: 52). Також під час підготовки й захисту проекту студенти навчаються ефективно висловлювати свої думки та переконливо представляти свої ідеї, що є важливою складовою комунікативної компетентності.

Слід підкреслити, що у вивченні іноземних мов дизайн-мислення може бути використаний для різних цілей, наприклад, розробки навчальних матеріалів, організації навчального про-

цесу, вивчення інтересів і потреб студентів. Так, метод дизайн-мислення може бути використаний для розробки навчальних матеріалів, які відповідають потребам та інтересам учнів, мислення для розробки інтерактивних вправ, які допомагають учням практикувати конкретні мовні навички, створення навчальних проектів, який вимагає від студентів працювати в командах, ефективного обміну інформацією, висловлення власних ідей, здатність приймати та враховувати інші точки зору.

Висновки. Таким чином, дизайн-мислення може бути ефективно використаний у вивченні іноземних мов, оскільки він сприяє розвитку таких важливих навичок, як:

- критичне мислення: здатність аналізувати інформацію та формулювати висновки;
- творче мислення: здатність генерувати нові ідеї та рішення;
- командна робота: здатність співпрацювати з іншими для досягнення спільної мети.

Задля ефективного застосування дизайн-мислення у процесі формування комунікативної компетентності студентів слід також звернути увагу на роль викладача у цьому процесі. Адже від нього безпосередньо залежить подолання труднощів які можуть виникнути при його застосуванні. Тому викладачеві слід створити сприятливе середовище для навчання, в якому студенти відчувають себе комфортно для генерування ідей та спільної роботи над різноманітними завданнями. Важливим є й надання студентам зворотного зв'язку з метою покращення їхніх ідей та проектів.

Отже, застосування дизайн-мислення, проектною діяльністю та креативності в освіті дозволяє студентам активно взаємодіяти, обговорювати ідеї, вирішувати проблеми та втілювати їх у практичній діяльності. Це формує не лише комунікативну компетентність, але і розвиває широкий спектр ключових навичок, необхідних для успішної соціальної та професійної взаємодії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойченко В. В. Особливості формування педагогічного мислення майбутніх учителів: методологія дизайн-мислення. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. 2017. Вип. 29. С. 88–92. URL : <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/19133/Boichenko.pdf?sequence=1> (дата звернення: 04.11.2023).
2. Дідух Л. І. Інформаційно-комунікативна компетентність викладача. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*. 2013. № 32–33 (36–0037). С. 150–155.
3. Лучкевич В. Дизайн-мислення у навчанні іноземних мов. *Актуальні питання гуманітарних наук* 2023: Вип. 61, Том 2. С. 260–264. Режим доступу: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/61_2023/part_2/43.pdf (дата звернення: 18.10.2023).
4. Лучкевич В. Комунікативна спрямованість навчання іноземної мови у системі професійної підготовки вчителів-філологів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 2013, Вип. 34: С. 386–390. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimm_2013_34_83. (дата звернення: 08.10.2023).

5. Полтавська Л. П. Розвиток дизайн-мислення як один із стратегічних інструментів якісної мовної освіти учнів. Карлівка, 2022. 40 с.
6. Ben Youssef A., Dahmani M. The impact of ICT's on students' performance. In Higher (Ed.) Direct effects, indirect effects and Organizational change. *Revista de Universidad y Sociedad del Conocimiento*, RUSC, 2018. Vol. 5, n° 1. P. 45–56.
7. Le Design Thinking pour les enseignants. 2015. URL: https://www.designthinkingforeducators.com/Le-Design-Thinking-pour-les-enseignants_FR.pdf
8. Serrat O. Design Thinking. Knowledge Solutions. 2010. T. 78. (March). P. 1–6.

REFERENCES

1. Boichenko V. V. (2017) Osoblyvosti formuvannya pedahohichnoho myslennia maibutnikh uchyteliv: metodolohiia dyzain-myslennia [Peculiarities of the formation of pedagogical thinking of future teachers: design-thinking methodology]. Scientific journal of the M.P. Drahomanov NPU. Series 16: Creative personality of the teacher: problems of theory and practice. Vyp. 29. S. 88–92. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/19133/Boichenko.pdf?sequence=1> (04.11.2023) [in Ukrainian].
2. Didukh L. I. (2013). Information and communicative competence of the teacher. Problems and prospects of formation of the national humanitarian and technical elite. S. 32–33. [in Ukrainian].
3. Luchkevych V. (2023) Dydzain-myslennia u navchanni inozemnykh mov [Design thinking in teaching foreign languages]. Current issues of humanitarian science. Vyp. 61, T. 2. S. 260–264. URL: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/61_2023/part_2/43.pdf (18.10. 2023) [in Ukrainian].
4. Luchkevych V. (2013). Komunikatyvna spriamovanist navchannia inozemnoi movy u systemi profesiinoi pidhotovky vchyteliv-filolohiv. [Communicative orientation of foreign language learning in the system of professional training of philology teachers]. Modern information technologies and innovative teaching methods in training specialists: methodology, theory, experience, problems. Vyp. 34: S. 386–390. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2013_34_83. (08.10.2023) [in Ukrainian].
5. Poltavaska L. P. (2022). Rozvytok dydzain-myslennia yak odyin iz stratehichnykh instrumentiv yakisnoi movnoi osvity uchniv [Development of design thinking as one of the strategic tools of quality language education of students]. Karlivka, 40 s. [in Ukrainian].
6. Ben Youssef A., Dahmani M. (2018). The impact of ICT's on students' performance. In Higher (Ed.) Direct effects, indirect effects and Organizational change. *Revista de Universidad y Sociedad del Conocimiento*, RUSC, Vol. 5, №1. P. 45–56.
7. Le Design Thinking pour les enseignants [Design Thinking for teachers]. (2015). URL: https://www.designthinkingforeducators.com/Le-Design-Thinking-pour-les-enseignants_FR.pdf [in French].
8. Serrat O. (2010). Design Thinking. Knowledge Solutions. T. 78 (March). P. 1–6.